

UPPHOVSRÄTT

Skyddar skapande arbete

Vad är upphovsrätt?

- Ett skydd för skapande arbete
- En lagstadgad rätt som tillfaller en person som skapat ett verk
Upphovsmannen får bestämma hur verk används
- Gör det möjligt för skapare att få betalt för sitt arbete

Vad innebär upphovsrätten?

- Upphovsmannen får ekonomiska och moraliska rättigheter
- **Upphovsmannen bestämmer hur verket får användas**
exempelvis
  - Om verket får publiceras
  - Om man ska trycka exemplar av verket
  - Om verket får användas som en del av ett annat verk, exempelvis om ett musikstycke får användas i en film eller i reklam
  - Om verket får göras om till en annan konstform, exempelvis om en bok får filmatiseras
- Upphovsrätten gör det möjligt att tjäna sitt uppehälle genom skapande arbete

Hur uppstår upphovsrättsskydd?

- Skyddet uppstår **automatiskt** när ett verk har skapats
  - Kräver ingen registrering eller användning av © - symbolen
- Resultatet av det skapande arbetet måste överskrida **verkströskeln**
- Verkströskeln överskrids då verket är **SJÄLVSTÄNDIGT OCH ORIGINELLT.**

Vad skyddar upphovsrätten?

- Resultatet av skapande verksamhet
  - Litterärt eller konstnärligt
  - Verk som överskrider verkströskeln
  - Hur verket har skapats har ingen betydelse
Kan exempelvis vara en sand- eller snöskulptur eller ett ljuskonstverk
- Upphovsrätten skyddar verkets **UTTRYCKSFORM**, alltså den form som upphovsmannen har givit sitt verk
  - För att få skydd krävs ingen särskild kvalitetsmässig eller konstnärlig nivå

Vad skyddar upphovsrätten INTE?

- Upphovsrätten skyddar INTE information, idéer, handlingar eller principer
- Man får fritt använda idéer och information så länge man skapar uttrycksformen (t.ex. texten) själv.

Närstående skydd

- Även verk som inte får upphovsrättsskydd kan vara skyddade enligt upphovsrättslagen
- De kan få **NÄRSTÅENDE SKYDD**
Exempelvis fotografier, artister, ljud- och bildinspelningsproducenter, tv- och radiobolag, kataloger och databaser.
- De närstående rättigheterna har nästan samma innehåll som upphovsrätten
- För att använda ett verk som skyddas av närstående rättigheter behöver man **upphovsmannens tillstånd**.

Vem får upphovsrätt?

- **DET ÄR ALLTID UPPHOVSMANNEN SOM FÅR UPPHOVSRÄTTEN**
- Upphovsmannen är den person som skapat verket
  1. Alltid en fysisk person
  2. Den som får närstående rättigheter kan också vara en juridisk person
- Upphovsmannen kan överlåta eller överföra sin upphovsrätt eller delar av den till någon annan
  1. Den som rättigheterna överlåts till blir **RÄTTSSINNEHAVARE**
  2. Rättsinnehavaren kan vara ett företag, en organisation eller en läroanstalt.

Upphovsrättens innehåll

EKONOMISKA RÄTTIGHETER

- **Framställning av exemplar**

Exempelvis

- Genom tryckning
- Genom kopiering
- Genom inspelning

- **Tillgängliggörande för allmänheten**

- Offentlig visning
- Offentligt framförande
- Distribuering av verksexemplar (försäljning, utlåning, uthyrning)
- Offentlig överföring (t.ex. delning på nätet)

MORALISKA RÄTTIGHETER

- **Namngivningsrätt**

- När verket används måste upphovsmannen namnges

- **Respekträtt**

- Verket får inte ändras eller göras tillgängligt för allmänheten på ett sätt som kränker upphovsmannens litterära eller konstnärliga anseende eller originalitet.

Upphovsmannen bestämmer hur verket får användas.

Hur länge gäller skyddet?

- Upphovsrätten gäller under UPPHOVSMANNENS LIVSTID + 70 ÅR efter upphovsmannens dödsår
- Närstående rättigheter skyddstiden varierar
  - fotografier skyddas exempelvis i 50 år efter det år då de togs
  - Ett fotografi kan också få upphovsrättsskydd. Skyddstiden är då 70 år efter fotografens dödsår
  - Skyddet för ljudinspelningsproducenter och de artister som framträder i inspelningarna gäller i 70 efter att inspelningen publicerades
  - Kataloger och databaser skyddas i 15 år

